

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Sententia Ochami & nominalium circa idem. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

quatur superficiem contenta, quoties tota intra illam corporaliter continetur: sic etiam cognitio adaequari dicitur rei cognita, & intra finem, & quasi concavitatem suam, illam continere, quoties tota res representatur & cognoscitur. Sinus enim & capacitas cognitionis, qua obiectum dicitur contineri, est ipsa representatio: tunc igitur finitur res cognita cognitione, quando nihil non illius cognitione representatur, neque enim alia quantitas spiritalis, aut extensio in cognitione excogitari potest, ratione cuius dicatur cognitio obiectum finiri, aut completi, quam representatio: neque in re cognita aliquid aliud est, quam entitas, quae cognoscitur, atque in hoc tantum adaequatio vniuersae consideranda est, ut res ipsa dicatur comprehendi, non autem in vniuersae perfectione essentiali. Sicut enim, ut vnum corpus aliud comprehendat corporea comprehensione, parum refert esse eiusdem naturae, & perfectionis; auris enim sphaera optime a ferrea comprehendere potest; sed opus tantum est, ut quantitas conuexa quantitati concava adaequatur, ut intra illam tota esse dicatur: ita etiam, ut obiectum intelligibile intellectus ne comprehendatur, non est opus ipsam intellectum eiusdem esse perfectionis secundum esse, cuius est ipsum intelligibile, sed oportet, & satis est, si representatio illius ita late pateat, ut intra se quicquid in ea re representari potest, distinet, & sicuti est, contineatur: tunc autem etiam si obiectum sit infinitum secundum esse, & cognitio secundum esse finita; representatio tamen quoad extensionem infinita esse dicitur: & intra ipsam obiectum etiam in finitum finiri. Atque hoc solum docere voluit Augustinus 12. illo de ciuitate cap. 18. cum ait: id quod sententia comprehenditur, scientis comprehensione finitur: hoc est, totum in hac cognitione continetur, ut latius explicabimus infra disp. 6. cap. 2.

Angul.

8

Necessaria
etiam non est
adaequatio
in se sed
mutua.

Deinde, ut cognitio dicatur obiectum comprehendere, opus non est, esse aequalis perfectioni eius secundum intensionem cum ipso, quia sicut non respondet perfectio secundum esse, perfectioni secundum esse, ut adaequatur: & vnum aliud comprehendat, sed quantitas, & latitudo latitudinis: sic etiam nec intensio intensionis, ergo attenditur comprehensio intellectualis secundum latitudinem suae representationis, & eius, quod representatur, & ita optime constat definitio tradita a Patribus. Ideo omnino a cidentarium, & extra rem est, ut aliquid comprehendatur, cognoscat omni modo, quo potest, & debet, si modus ille esse debeat ex parte ipsius cognitionis, siue secundum esse, siue secundum intensionem. Quare ut infinitum comprehendatur non est necessaria cognitio infinite perfecta secundum esse, vel secundum intensionem sed requiritur, ut res ipsa omni modo quo potest cognoscat, appareat, hoc est, ut in ipsa quicquid est, & sicuti est, videatur, hic autem modus est ex parte rei cognita, non ex parte cognitionis: atque hoc pacto beatus videt substantiam Dei omni modo, quo videri potest: hoc est totum, quod est in ipso, & prout in ipso est. Quae sane doctrina, & explicatio comprehensionis eo magis mihi probatur, quo plus accedit ad definitionem traditam ab Augustino, imo est eadem omnino cum illa: nimirum, ut comprehensio sit cognitio rei ita perfecta, ut omni modo res tota, sicuti est, videatur. Haec tamen a priori explicata manet difficultas praedictae sententiae. Ceterum ex concessis

aliquos huius sententiae auctores possemus redarguere; multum enim cum S. Thom. in artic. 8. huius questionis refugium concedere, posse beato communicari talem visionem essentiae diuinae, ut in ea omnes creaturae, quae sunt infinite, videantur: quia scilicet sequeretur, essentiam diuinam ab aliquo creato intellectu comprehendere, quod est absurdum: quin in causa aliqua videtur omnes eius effectus, ipsam comprehendere: hoc autem absurdum non videtur sequi in eorum opinione, etiam si concedant posse videri a beatis in essentia diuina omnes creaturas. Nam licet ex hoc inferatur visionem illam fore infinitam secundum intensionem, si verum est quo plura videntur, eo intensiorem esse visionem tamen non colligitur, futuram esse comprehensionem, si ad rationem comprehensionis requiritur ut tanta sit perfectionis cognitio secundum esse, quanta est obiectum ipsum: sic enim, sicut obiectum, nempe Deus, est infinitus secundum esse cognitio eodem modo infinita esse deberet, & non solum secundum intensionem.

CAPVT III.

Sententia Okami, & Nominalium circa idem.

Familia est nominalibus, cum alicuius rei difficultate premuntur, varias illius acceptiones excogitare, ut difficultatem liberius effugere possint: quare & varias definitiones rerum comminisci, eis liberum est: id quod in hac controuersia ipsis accidit. Ergo, ut difficultati propostae satisfaciant, asserunt, comprehensionem varie usurpati, primo modo dicitur aliquid visione comprehendere, quoties ita videtur, ut nihil illius lateat videntem: & hoc modo dicunt Deum a beatis comprehendere, quia nihil illius ipsos latet. Secundo modo comprehendere aliquid est videre illud, & inter partes eius discernere: & hoc pacto Deus non comprehenditur: quia partes non habet, inter quas, qui ipsum videt discernere possit. Tertio comprehendere, est videre rem optimo modo, quo videri potest: sic autem non solum Deus non comprehenditur a beatis, sed nulla etiam creatura ab alio, quam a Deo, qui solus se ipsum, & cetera nouit meliori modo, quo possunt cognosci. Quarto comprehendere, est cognoscere rem sub omnibus praedicatis, quae ipsi conuenire possunt: quo pacto solus Deus se ipsum comprehendit: quia solus nouit omnia praedicata, quae sibi tribui possunt, & conueniunt. Denique quinto modo comprehendere aliquid, contingit quoties cognitio eandem habet proportionem cum reliquis cognitionibus, quam habet res ipsa cognita cum alijs rebus. Quocirca cum nulla cognitio, qua beati vident Deum ita excedat alias visiones, & cognitiones, sicut Deus superat res omnes, sequitur, hoc pacto Deum a se ipso solum perfecte comprehendere: id quod in hac sententia non solum sequitur, si dicamus, quamlibet visionem beatificam non esse infinitam secundum intensionem, sed etiam si hoc modo sit infinita: quia sic etiam non habebit eandem proportionem cum alijs cognitionibus, quam Deus habet cum rebus omnibus, si aliquam habere dicendus est: in hoc quinto modo comprehensionis conueniunt hi Doctores cum auctoribus praecedentis sententiae.

Mihi vero videntur haec variae significationes, & acce-

9

Vixit omnibus
creaturis: is non
comprehenditur
Deus
iuxta hanc
opinionem.

Varia genera
comprehensionis
si nunc ex
Nominalibus.

10
Primum.
Secundum.

Tertium.

Quartum.

Quintum.

11

Ab sine fun-
damento di-
stinguuntur.

Comprehen-
sio duplex.

Ephes. 3.

August.

12

13

Nominalium
Anisio fri-
uola.

acceptiones huius nominis *Comprehensio*, sine fun-
damento excogitata: cumque, ut superius notavi,
significatio huius nominis, & verbi *Comprehendo*, à
corporalibus ad spiritualia translata sit; in ea tan-
tum significatione usurpari debet, quæ probatis la-
tinæ linguæ auctoribus, tam circa corporalia,
quam spiritualia recepta est. Quare servata pro-
portione significatio translata, & metaphorica
in spiritualibus ita varie accipienda est, sicut in cor-
poralibus; in his vero bifariam dicitur aliquis rem
comprehendere, vno modo, ut idem sit, quod ap-
prehendere, aut consequi rem aliquam: sic autem,
quamvis ex parte rem teneamus, dicimur com-
prehendere, etiam si tota eius quantitas non sit in-
tra latitudinem continentis: ut cum manu tene-
mus aliquid, ex vna parte. Huic vero comprehen-
sioni corporali spiritualis, quæ per translationem
respondet, est quævis cognitio sic Paul. *Ut possitis
comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, &c.*
Et in hoc sensu non loquuntur Patres citati disp.
præcedenti cap. 3. & 4. cum dicunt, Deum à via-
toribus non comprehendere, & cum insinuant, à vi-
dentibus ipsum comprehendere, præsertim August.
sermone illo 38. de verbis Domini: ibi enim ipse distin-
guunt comprehensionem à quovis alio genere co-
gnitionis, imò & visionis: & eam dicit hominibus
reservatam in præmium, ut ex verbis ipsius cap.
illo 3. deduximus.

Altero modo dicitur quis aliquam rem corpo-
ream comprehendere, quando eam non tantum
tenet aliqua parte, sed etiam totam eius quantita-
tem intra se complectitur, & claudit: veluti cum
sphaeram aliquam manu ita continemus, ut tota
intra manum sit. Eodem modo in spiritualibus
comprehensio dicitur ea cognitio, quæ ita rem vi-
demus, ut nihil nos lateat sed eam videamus, sicuti
est. Quo sensu accepit August. comprehensionem,
quatenus ad intellectum refertur, locis citatis præ-
ced. disp. cap. 1. & 3. ubi eam distinguit à visione, &
cognitione in vniuersum, ergo frustra præter hos
duos modos comprehensionis, tam in corporali-
bus, quam in spiritualibus Nominales alios sine
fundamento comminiscuntur. Quare cum con-
cedant, Deum à beatis comprehendere si compre-
hendere rem sit, ita eam videre, ut nihil illius sicuti
est, videntem lateat, simpliciter, & absolute id con-
cedere debent: hic enim est magis proprius modus
comprehensionis. Id tamen non video aduer-
sari doctrinæ Patrum, imò aliquos ex ipsis ita do-
cuisse: sic enim August. serm. illo 38. de verbis Domini, &
Nazian. oratione 34. ut cap. 3. & 4. præced. disp. nota-
uimus, est tamen contra communem Scholastico-
rum sensum.

Verum ostendamus sigillatim, aliquas accep-
tiones comprehensionis, quas nominales affi-
gnant, frivolas esse. In primis secunda acceptio
frustra requirit discretionem partium, ut compre-
hensio dicatur: nam comprehensio, etiam in cor-
poralibus non dicitur ex eo, quod partes discernantur,
sed ex eo, quod omnes claudantur, &
contineantur: ergo multo minus in spiritualibus
id erit necessarium. Tertia etiam acceptio sine
fundamento ponitur, non enim requiritur, ut
aliquis corpus comprehendat, ipsum complecti
meliori modo, quo potest: satis est, si totum in-
tra se claudat: ergo ut rem intellectu etiam com-
prehendere dicamur, non est necesse meliori mo-
do, quo possumus, ipsam cognoscere: sed satis est

si adæquate, id est, quicquid illius est, intelligamus
& videamus. De quinto modo satis à nobis super-
iori cap. dictum est. De quarto vero quem ego pu-
to veriolem, & ad primum optime reduci, sequen-
ti cap. dicendum erit.

CAPVT IV.

Facilior explicatio incomprehensibilitatis.

MEa quidem sententia faciliori modo incom-
prehensibilitas Dei explicari potest, etiam si
supponamus definitionem comprehensionis tra-
ditam ex August. & alijs Patribus primo cap. præ-
cedentis disputationis: ea vero est, comprehendere
est, rem ita videre, sicuti est, ut nihil illius viden-
tem lateat: nam quicquid præter hoc dicemus, esse
de ratione comprehensionis, non carebit difficul-
tate aliqua, si vim ipsius nominis attendamus: id
quod ex eo, ex quo metaphora sumpta est, perspi-
cuae apparet, ut prædictum est. Cæterum duobus
modis contingit, cognoscere de re aliqua quic-
quid illius est, & ad ipsam pertinere: vno modo, co-
gnoscendo id tantum, quod est in ipsa formaliter,
& ad illius essentiam, vel etiam proprietates, in-
trinsece pertinet; & hoc modo videtur meo iudicio
accepisse August. serm. illo 38. de verbis Domini, &
Nazian. oratione illa 34. cum docent, Dei compre-
hensionem reservari nobis in præmium in alia vi-
ta. Constat enim eos loqui, non de cognitione qua-
cumque, sed de ea, quæ videtur quicquid est in
obiecto: eam enim Augustinus aperte distinguit à
cognitione in vniuersum, cum ait, aliud esse videre
rem aliquam, aliud vero videndo ipsam rem com-
prehendere. Nazianz. autem loquitur de compre-
hensione, quam nullus mortalium in hac vita con-
sequi potest: nomine igitur comprehensionis ali-
quid amplius, quam cognitionem communiter
intelligit.

Altero autem modo dicitur, res aliqua com-
prehendi, quando non tantum cognoscimus quic-
quid est in illa formaliter, sed etiam quicquid eam
consequi, vel ab ea pendere potest, id enim omne
ad ipsam aliquo modo pertinet; & hoc pacto exi-
stimo, non posse Deum à nobis comprehendere;
quare sic etiam communis sententia Scholastico-
rum recte explicari potest. Nam quamvis beatus
videat in Deo quicquid in eo est formaliter, non
tamen videt omnia, quæ ipsum consequi, & ab eo
pendere possunt; nec enim possibilia omnia, ne-
que futura, quæ ex consilio Dei pendunt, cogno-
scit Beatus. Quocirca recte dicitur, ipsum Deum à
Beato non comprehendere; quæ etiam ratione & ho-
minem aliquem, cuius consilium, & voluntatem
ignoramus, dicimus nos nondum comprehendere,
& principium similiter aliquid quousque ipsum
ita penetremus, ut ex eo videamus omnes conclu-
siones, quæ deduci possunt; ergo cum Beatus vi-
dens Deum non videat omnia possibilia, quæ Deus
potest, nec futura, quæ facturus est; non dicitur
ipsum comprehendere.

Hunc modum incomprehensibilitatis indicat
S. Thomas in art. 8. huius quæst. tametsi art. 7. alium
tradiderit, de quo in cap. 2. huius disputat. dictum
est; eundem sequitur Alexan. 1. part. q. 7. Membro. 1. &
Nominales præcedenti capite citati in quarto mo-
do comprehensionis, hanc videntur numerare,
cum asserunt, Deum ideo non comprehendere,
quia non potest secundum omnia prædicata, quæ
ipsi conveniunt, à Beatis videri; intelligunt procul
dubio

14

Dupliciter
cognoscitur
quicquid est
in re aliqua.

Augustin.
Nazianz.

15

Deus quo po-
tius incom-
prehensibilis.

S. Thom.
16
Alex.